

M. ŞEHMUS GÜZEL

KENT-SİDDET

ekitap.ayorum.com

M. ŞEHMUS GÜZEL

KENT-ŞİDDET

Sunum: Eylül 2020

Yapıt: M. Şehmus GÜZEL

Teknik yönetmen ve kapak: Ferruh DİNÇKAL

Dizgi : MŞG

İSBN : Belki gelecek. Belki gelmeyecek. Zamana, duruma, gelişmelere bağlı.

Bu yapıtın yayın hakları yazarına aittir.

Kitaptan edinmek için iletişim : Gerekirse. Şimdilik ekitap.ayorum.com deyin, tıklayın, “indirin”, götürün.

Hediyemizdir.

İÇİNDEKİLER

<i>KENTTE ŞİDDET/KENT-ŞİDDET</i>	5
<i>KENT</i>	9
<i>ŞİDDET NEREDE? İNSANOĞLU İNSANCILLAŞIYOR</i>	12
<i>İNSAN/İNSANCIL</i>	17
<i>İNSANLIK ZORDA</i>	20
<i>KENT-DÜNYA KENT</i>	24
<i>YERALTINDA ŞİDDET: BU "İŞ" RİSKLİ "İŞ"</i>	26
<i>GEZİNMEK</i>	30
<i>İŞİK</i>	33
<i>"USTALARIMIZ"</i>	36
<i>TURİZMDE TERÖR</i>	40
<i>ŞİDDETE DUR DEMENİN TÜRKÇESİ</i>	47
<i>KAYNAKÇA</i>	51

KENTTE ŞİDDET/KENT-ŞİDDET

"İşte bu sokaktaki her binanın kendine özgü bir 'kişiliği' var." Otomobil akıntısı olmadığı zaman dilimlerinde kentleri daha çok seviyorum. Trafik tantanası ve gürültüsü olmadığı anlarda kentleri kendilerine özgü güzellikler içinde seyretmek olası. Kentleri ve kentsel manzaraları:

Binaları, anıtları, ağaçları, cafeleri, cafe ve lokanta teraslarını, kiliseleri, camileri, sinagogları, tapınakları, üniversiteleri, parkları, kanalları, nehirleri, bisikletleri, kayıkları ve bilhassa insanları. Çatı katlarını, şömineleri, şömine ağızlarını ve burunlarını. Köprüleri. Yayaları.

Ama birdenbire hızla akıp geçen, hızla size teğet çizer gibi kayıp giden rollers takımını unutmamalı: İşte hemen kaldırımlarda panik. Orta yaşlı ve hele yaşlı ve akşam sefasına çıkmışlarda panik. Ne bu? Paris dilinde poz kesmenin yeni ifadesi mi? Bir tür ulaşım aracı mı? "Boşalma" olanağı veren yeni bir "oyuncak" mı? Dertlere deva bir ilaç mı? Yeni bir spor mu?

Yanıtlaması kolay değil. Ama bir moda olduğu açık. Ve bilenleri yanında bilmeyenleri de bu işin içinde: O nedenle hemen yanı başınızda pataküte yerlere yıkılan eşşşşek kadar herifler ve/veya kadınlar bulmak olası: Pat küt yerlerde sürünenler. Bisikletler için özel yapılmış yollarda bisikletlilerle çarpışanlar.

Yeni bir tartışma/kapışma konusu daha. Yeni bir tatsızlık. Yeni bir şiddet. Yeni bir kabalık. Yeni bir saygısızlık.

Çözüm rollers meraklılarına da özel bir yol yapımı olmasın? Kimi kentte, kimi mekanda, deniz kıyısındaki kimi kasabada yapıldığı gibi. O zamana kadar epey tartışma, itişip kakışma olacak maalesef. Nitekim kentsel yaşam zaten çekilmez olan içeriğini yeni bir unsurla biraz daha karartmış durumda. Sokakta, otomobilinizde, otobüste, kimi mahallede, kimi sokakta gittikçe belirginleşen kabalık(lar), insanlığa sığmaz tatsızlıklar artık savunulamaz konumdalar. Yapanlar kadın, erkek, çocuk olabilir. Ve herkes bir gün veya başka bir gün bu tür kabalıkların, saldırıların kurbanı olabiliyor: Özellikle kadınlar, çocuklar ve yaşlılar.

İnsanlar korkuyorlar ve daha çok korkuyorlar kentlerde. Daha çok korku güvensizliği de artırıyor. Paranoyaya dönüşen korkulara tanıklık ediyor kentler. Hele nüfusunun neredeyse yarısının tek başına yaşadığı Paris gibi akıl almaz büyük bir kentte. Korku ve güvensizlik, yetkililerin rakamlarının yayınlanmasıyla bir üst düzeye çıkıyor zaman zaman: Örneğin Paris için resmi rakamlar bile bir yıl öncesine oranla "suçların" ve saldırıların arttığını gösteriyor. Paris'tekini. Fransa düzeyindeki artışla kıyaslanınca iki kat daha fazla. Cebcilik, şiddet kullanılarak hırsızlık da artırıyor. Tek başlarına yaşamak zorunda kalan yaşlı kadın ve erkekler özellikle "seçilen" kurbanlar.

Bu tür suç işlemlerde asıl korkutucu olan ise bunlara katılan ve/veya bunları yapanlar arasında çocuk yaşta olanların oranının artması.

Fransa'da otomobil yakma da günlük olay biçimine dönüştü. Strasbourg gibi kentlerde otomobil yakma 1990'ların sonundan beri yeni yıla girerken yapılan ve her yıl yinelenen bir tür "ayın" biçimini aldı. Giderek diğer kentlere de yayıldı.

Kentsel şiddet artıyor. Kentlerde şiddet artıyor. Kentlerde kabalık rahatsız edici boyutlar alıyor. Bunlar büyük olasılıkla başka sorunların doğurduğu çaresizliklerin sonucu: Sistem, kapitalizm, bizzat yarattığı, kendi çocuğu olan, kendi "uygarlığının" beşiği konumundaki KENTİ/ŞEHİRİ yaşanabilir kılamıyor. Kapitalizm kent yaşamını artık istediği gibi denetleyemiyor. Yurttaşlar artık yurttaşça davranmıyorlar: Ne kendi aralarında ne de başkalarına karşı. Kaldırımlar dolu. Yollar geçilmez durumda: Otomobiller, otobüsler, kamyonlar, küçük kamyonlar, büyük kamyonlar, minibüsler artık başa bela. Düzen bizzat kendi elleriyle yarattığı ve daha çok kâr daha çok kazanç diye "tüketicilerin" daha çok ve daha yenilerini satın almaları için binbir dereden binbir su getirdiği otomobil "aşkıyla" kent yaşamını yaşanmaz/yaşanabilemez kıldı.

Düzen kendi yarattığı KENT/ŞEHİR İSİMLİ DEVLE mücadelesini yitirmek üzere: Mexico City, Los Angeles, Pekin, Hong Kong, Wuhan, Yeni Delhi, Rio, Paris, Marsilya, Lyon, Madrid, Barselona, Tokyo ve benzerlerini göz önüne getirince mücadeleyi yitirdiğini yazmak bile mümkün.

Böylesine bir devin bünyesinde sessiz ve derinden gelen ve düzeni sarsan şiddet artık sanki örgütlenmeyi bekliyor. Örgütlenmeyi ve toplumsal bir biçime dönüşmeyi. Doğan, gittikçe büyüyen ve onca polisiye ve askeri tedbire ve teknolojik denetleme mekanizmalarına karşın önlenemeyen, denetim altına alınamayan şiddet şu veya bu biçimde düzenin kuyusunu kazabilir/kazıyor ve belki bu gidişle köküne kibrit suyu da dökülebilir. Sonra söylemedi diyemezsiniz!

Kapitalizmin simsiyah gecesinde şimdi on ikiye beş var.

KENT

Paramparça olmuş bir kent: Gerçek ve yaratılmış / uydurulmuş / "benzetilmiş" manzaraların, gerçek ve hayali yaratıkların birbirine girdiği curcuna: İşte kent: Yaşamak için değil: Bu da kesin.

Arabaların kornaları. Otomobillerin gürültüleri. Otobüslerin homurtuları. Minibüslerin vıvınları: Kent: K-en-t.

Kenef kokan kent: Helaları açıkta çünkü.

Şiddetin evlerden, okullardan, üniversitelerden, garnizonlardan, karakollardan sokak, cadde, bulvar ve meydanlara "çıkarıldığı" çangıl: Bela. Başa bela. Kendi şiddetine esir. Kendi şiddetinden korkan. Kendi şiddetinden vurulacak. Kendi şiddetinden sorumlu çünkü: Mutlaka: Hiç kuşku yok.

Lanetli kent: Lanetlenmiş insanları, kadın, erkek, çoluk, çocukları büyük küçük bütünüyle, bu dünyayı terketmeye hazırlanıyorlar: Kaçmak için. Başka çare yok çünkü.

Ellerinde plastik torbaları, analar, babalar, nineler, dedeler, teyzeler, amcalar, bacılar, kardeşler, sevgililer, sevgisizler, yürüyor herkes: Herkesin yürüdüğü kent: Sağa, sola, öne, arkaya, öteye, beriye: Ne aradıklarını, niçin aradıklarını unutmuşların kenti.

Nereye niçin gittiklerini umursamayan, duyumsamayan insanların bitik kenti.

Kenef-kent. Kayıp ülkenin, kayıp devletin yitik/yitirilmiş/bitirilmiş çocuklarının son durağı:

Kalbi kırılmış çirkin kadınlar, çirkin kızlar, tombullar, timbıllar, tamtakırlar topluluğunun kenti. Otuzbir çekmekten iflahı kesilmiş bebelerin, kendi eşlerini tatmin etmekten aciz er-kek-lerin kenti: Cinsel şiddete teslim. Cinsel şiddete mahkum.

Donları salapati kadın(cık)ların, elleri "çüklerinde" heriflerin zindanı: Bu kent.

Herkesin kendi yaşamından ve kendi deneyiminden sorulduğu/vurulduğu kent: Başıbozuk.

Her "bireyin" kendi hapisanesini bizzat kendi elleriyle kurduğu getto: Her birey çünkü "kendi imparatorluğunda" zincirli: Evinde televizyon önünde secdede..

"Bireyselleşmenin" sadece kenarına tutunmuş bitiklerin/işi bitmişlerin ne yapacaklarını bilmeden nöbete kalktıkları garnizon: Bu kent. Yitik kent: Haritalardan silik. Haritalardan tardlı.

Kumdan otoyol.

Köhne sokakları, yalnız bırakılmış heykelleriyle dopdonuk meydanları, patavatsız ve korkak caddeleri, ışıksız bulvarlarıyla bu pespaye kent: Kapkara.

Gece henüz yerini al(a)madan: Güneşin batmak üzere asılı kaldığı yöne doğrult başını/bakışlarını: Üç "perde" var önümüzde: Birinci perde: "Ağaçlar": Birerle kol dizili. Sonra ikinci "perde": Asmalar. Üstünde durulmaya değmez. En sonra üçüncü "perde": Bizim perdemiz: Gökyüzü çünkü: Kızıl. Kıpkızıl. Güneş dönmedi henüz: "Işığı" ve "kızıllığı" burada daha. İhlamur kokuları da: İhlamur halıları üzerinde ihlamur yastıkları da.

Mevsimlerim yok.

Güneş doğmak üzere: Güneş ışıklarından bir demet/ilk demet karşı binalardan birinin en üst katında bir camda alev alev:

İşte İstanbul zamanı: Dökümhane emekçileri alevi sürüyorlar fırına. Tavan tutuştu tutuşacak.

ŞİDDET NEREDE? İNSANOĞLU İNSANCILLAŞIYOR

Şiddet nerede? Evde, aile içinde: Bu "savaş alanında": Tim Roth, 1999 Cannes Film Festivali'nde sunduğu The War Zone isimli filmde böyle diyor: "Savaş aile içinde". Dışarıya tümüyle kapalı, kendi yalnızlığı içinde şiddetten başka şey üretemeyen "Batı" tipi aileden söz ediyor:

Aile kendi içinde hapis bir "hücre" çünkü: Ana-babaların "kendi" çocuklarına yaptıkları: Enstetten tekme tokat dövmeye giden, bir tür iktidarın kötüye kullanımı değil mi? Yalana dayalı, toplumsal tanınmışlığı olmayan bir iktidar. Bunun, bu gücün, bazen kaba gücün, kendi dayanağını, artık foyası çıkmış bir ana-baba "iktidarından" aldığını iddia etmesi ayıp. Bunu uygulayan bir baba olabilir. Veya bir ana.

Ermeni kökenli ve Kanada Konfederasyonu vatandaşı ünlü sinema ustası Atom Egoyan da benzer bir konuyu ekrana taşıyor: Le Voyage De Felicia isimli filmde, çocuğunu "kendi malı" gibi saklayan ve yiyip bitiren, yiyip yiyip parçalayan (mecazi anlamda elbette) bir anayı, o hani pek iyi tanıdığımız "Doğulu" ve/veya "Akdenizli" olarak bilinen anayı.

Evet şiddet taaa evlere kadar, aile içine dek maalesef girmiş. Ve yine maalesef şiddet sadece ailede de değil:

İşyerlerinde, fabrikalarda, madenlerde, bürolarda, konfeksiyon atölyelerinde, lokantalarda, inşaatta, sömürü başlı başına bir şiddet.

Dahası var: Cinsel, ahlaki, toplumsal taciz/saldırı/rahatsız etmek. Ta'cîz Osmanlıca bir sözcük. Ve rahatsız etme, canını sıkma, sıkıntı verme, tedirgin etme gibi anlamları var. Daha ilginç ACZ sözcüğünden kaynaklanması. Acz ise BECERİKSİZLİK anlamına geliyor. Yorumunu nasıl yapmalı o zaman tacizin? Beceriksizlerin baş belası olması biçiminde mi?

Bugün savaş sadece aile içinde ve/veya işyerlerinde yapılmıyor. Sokaklarda da yapılıyor: Laf atmalardan, el atmalara, el kol hareketi yapmalardan motosikletlerle kaldırımlarda yaşlı kadınları korkutmalara...

Futbol sahalarında ve tribünlerindeki şiddet, futbol maçları öncesi ve/veya sonralarındaki şiddet: Hollanda, Almanya, Fransa ve Türkiye'deki maçlar öncesi ve sonrasındaki şiddet örneğin. Fransa'da Paris'in kuzeyindeki Saint-Denis bölgesinde maç öncesi, sırası ve sonrasında şiddet "tahammül sınırını" aşınca futbol maçları bir süre ertelendiler, yasaklandılar...

Medyadaki şiddete ne demeli? Günlük gazetelerin üçüncü sayfaları ölü fotolarıyla dolduruluyor. Birinci sayfalar da zaman zaman.

Buna "üçüncü sayfa şiddeti" demeyelim mi? Televizyon kanalları ölü görüntülerini hiçbir ön uyarı yapmadan alıp getiriyorlar: Evlerimiz ortasına kadar. Hiçbir sıkıntı duymadan. Gazetecilik ve habercilik bu mu? Gazetecilik okullarında AHLAK böyle mi öğretiliyor? Daha bundan birkaç yıl öncesine kadar ölü fotosu/görüntüsü vermek son derece ayıp sayılıyordu: Gazetecilik mesleğine yakışmaz deniyordu. Değişen ne? Günlük şiddetin medyaya yansması mı? Gazetelerin ve televizyon kanallarının rezilliğinin insanları daha çok şiddet meraklısı olmaya itmesi mi? Bu biraz yumurta mı tavuktan çıkıyor tavuk mu yumurtadan tartışmasını çağırıştırıyor. Sinema filmlerindeki, televizyon filmleri ve dizilerindeki şiddet sorumlu değil mi? En sakın olması gerekli çağda bebeler kaç adam öldürme, kaç saldırı, kaç bombalama, kaç taciz ve benzeri tatsızlıklara, ekranları aracılığıyla, "tanık" oluyorlar?

ABD'de değişik ve ayrı toplumsal yapıdaki kentlerde, federe devletlerde sınıf arkadaşlarını kurşun yağmuruna tutan çocukların sorumlusu kim? Silah satıcıları mı? Silah sahibi olmayı ve silah taşımayı "kendilerinin en önemli hakkı" sanan ABD'li geri "vatandaşlar" mı? ABD'in kuruluşundaki şiddet mi? Amerika'ya varır varmaz oranın yüzyıllardan beri sahibi olanları yerlerinden edenler mi? Onları akıl almaz kısımlara mahkum edenler mi? Kısacası ABD'nin "kurucu mantığı" mı? Buna mantık denemeyeceği için tırnak içinde. ABD'de olan-bitenleri taklit eden İstanbullu lise öğrencisinin, Parisli yoksulun şiddetinden kim sorumlu peki? Adam öldürmeyi bir tür siyasi "çözüm" gibi sunan güya yöneticiler mi? Adam öldürenleri göklere çıkaranlar mı? Adam öldürmeye davetiye çıkaranlar mı? Linç ve benzeri son derece barbar rezillikler için çağrı yapanlar mı?

Devlet bile yasalara dayanarak adam öldüremez. Devletin bile yasalarda yazılı yaptırımları/"cezalari" uygulayarak adam öldürmek yetkisi olmadığı artık herkes tarafından kabul ediliyor. Nitekim birçok devlet adam öldürme hakkına sahip olmadıklarını resmen belirttiler: Madem ki pek çok devlet "idam" ve benzeri adam öldürmeyi, öldürme "cezasını" kaldırdı: O kadar şiddet meraklısı Amerika Birleşik Devletleri'nde bile yirmiden fazla federe devlet ölüm cezasını kaldırdı.. Adam öldürmek hangi kitaba sığar: Kitap, ister K büyük harfle olsun ister küçük harfle, kendi sayfalarından ölüm cezasını siliyor artık:

Çünkü insanoğlu insanlar artık BİRAZ DAHA İNSANCILLAŞMAYA karar verdiler. Bu konuda hala tereddütleri olanlara Clint Eastwood'un Fransızca başlığı: Jugé Coupable (Suçlu Bulunmuş diye çevirelim) olan filmini öneriyorum. Suçlu bulunmuş ve "ölüm cezasına çarptırılmış", oysa hiç de suçlu değil...

Bu sinema diyebilirsiniz. Ama gerçek yaşamda da benzeri var: Haksız yere ölüm cezasına çarptırılan Anthony Porter isimli bir Siyahı ölümün elinden alıp kurtaran genç gazeteci/öğrenci gazeteci Tom MacCann ABD'de kahraman ilan edildi örneğin.

O ve Eastwood, ABD gibi silaha, şiddete ve adam öldürmeye tapan bir federal devlette ölüm cezasının son derece haksız olduğunu ve mutlaka kaldırılması gerektiğini gözler önüne seriyorlar:

Daha ne bekluyorsunuz?: Ölüm cezalarına son! Adam öldürmeye son! Bu kadar Şiddet yeter artık. Bu kadar kan, bu kadar gözyaŐı yeter artık: ÇÜNKÜ İNSANCILLAŐMANIN ZAMANI GELDİ ARTIK.

İNSAN/İNSANCIL

İnsan ne zaman, nasıl, nerede insancıl olacak/olabilir? Daha ne kadar bekleyeceğiz? Daha ne kadar beklemek zorundayız?

İnsanın 14. yüzyıl başında İNSANCIL OLMAYA BAŞLADIĞINI iddia edenler var: Demek ki altı yüz yıldan çok zaman geçmiş. Ve insan hala her yerde ve tümüyle insancıl olamamış: Savaşlar, akıl almaz sömürü, inanılmaz derecedeki şiddet...

Sessiz, son derece sessiz, dilsiz, dilini yitirmiş, dilini başka yollarda bırakıp gelmiş bu yolda yürümek. YÜRÜM-EK.

Yalnız olmayan bir yalnızlık içinde yaşamak: Dostlar, arkadaşlar, aile, tanıdıklar arasında ama yine de yalnız yaşamak: "Une solitude non seule": Yani "solitude en compagnie d'amis". Neden olmasın?

İnsancıl olmayı yine de insanlarla her türlü ilişkiyi kesme derecesine kadar itmemek.

Çok özgür olmak: "İyi zamanların adamı" olmak. İyi zamanlarını bilim, edebiyat, kültür, müzik, sanatla doldurmak. Her türlü maskeden, iki-yüzden arınmış olmak. Zamanının tümünü sanata ayırmak. Gününü ve gecesini yani. Kendi kendisinin ustası olmak. Kendi kendinin sorumlusu. Kendi kendinin içi dünyasında, kendi kendinin derinliklerinde gezinmek. GEZİNİM-EK.

Elbette İNSANLIKTAN KOPAMAYIZ/KOPUL(A)MAZ. Ama insanların, kendilerini insan diye adlandıran ama insanlıktan nasibini almamışların İNSANLIĞINDAN, DAHA DOĞRUSU İNSANCILLAŞAMAMIŞ YÖNLERİNDEN KOPULABİLİR. KOPMALIYIZ. İnsanlarla birlikte ama insancıl olmayan yönlerini/yüzlerini/kimlik-lerin-i reddederek. İnsanlar burada erkekleri kadınlarla birlikte kapsıyor elbette.

Herkesin bir "sırrı" mı var? Herkesin bir "sırrı" (mı?) var. Herkesin kendisinden bile sakladığı/saklamak istediği/saklamaya çalıştığı ve genel olarak saklamakta başarılı olamadığı bir "sır". Bir "giz". Bir "gizem"! Fransızların "mon secret" dedikleri mesele.

Düşünce ve düşünce sonunda düşünerek ortaya çıkan bilgi "hazinesi" olabilir mi bu?: Bu sır?

Yaşamın parçalarını önceden izlemek mümkün mü? Yaşamın, sıradan, bayağı, artık kanıksanmış parçalarını, aslını yaşamadan izlemek olası mı? Gelecek program filminden "parçaları". Yaşamı bir sanat gibi almak/yaşamak. Ve bir sanat eseri tadında bitirmek. Parçalarını izlemek mümkün olmasa bile.

Umutlanmak. Umudu taşımak. Ve aynı zamanda üzölmek/üzöntölere kapılmak. Mümkün. Bakınız isterseniz: Hemingway: Paris est une fête. (Paris Bir Şenliktir/Bir Şenliktir Paris): Artık neresinden ve nasıl okuyacağınıza/okuyacağımıza bağılı bir sorun. "Papa"/"Baba" Hemingway'ı ille Paris sokak, cadde, meydan, cafe ve barlarında izlemek zorunda değıil hiç

kimse. Ama yaşamı bir şenlik biçimine dönüştürmek mümkün: Mücadelemizi iyi seçmek. Sonuna kadar dayanmak. Asla "yaralanmamak" (daha çok mecazi anlamında). Ütopyalarımızdan asla vazgeçmemek/asla fedakarlık etmemek. Umudu yarınlara taşımak. TAŞIM-AK ÇÜNKÜ.

İNSANLIK ZORDA

Güneş Pazar: Parisli yalnızlıklar kendilerini sokaklara atıyorlar artık: Çekinmeden. Kapalı kapılar, kalın perdeler arkasına saklanan yalnızlıklar caddelerde, bulvarlarda ve meydanlarda dolaşıyorlar artık. Pazar güneş çünkü: Sadece bayanlar ve genç kızlar değil. Erkekler, erkek çocuklar ve gençler de daha çok sayıda: Yalnızlıklar artık saklan(a)mıyor. Başlar ve göğüsler özgürlüklerine kavuşuyorlar: Eşit bir biçimde.

Başlarındaki perukları, "numarası" iyi seçil(e)memiş birer şapka gibi duran yaşlı (aslında pek o kadar olmasa bile) kadınlar parkta, sergideler: Sergide olan anıları: Söyleşinin/sohbetin demli çay niyetine içildiği zamanlardayız/zamanlardalar. Yalnızlıktan "kırılan" yaşlı kadınlar, yaşlı erkekler: Bütün bir sabahı/bütün bir öğleden sonrasını bir parkta "harcıyorlar": Yapacak en son şey bu olmalı. Yaşlı bir kadın, iki çantasıyla, güvercinleri ve onların arasına artık cesaretle karışan, çünkü güvercinlerden artık korkmayan, birkaç serçeyi besliyor: Çantalarından biri sac-alimentation: İçinde kurumuş yarım ekmek, birkaç bisküvi. Güvercinleri besliyor ama aynı zamanda bozuk atıyor: "Şunun boynunu koparmalı!" diyor örneğin. "Aç gözlü ne olacak!" diye bağıyor. Sonra ekliyor: "Şuna bak şuna, sanki insanlar gibi, öbürlerine dirsek atıyor!" Güvercinler arasında her lokmaya koşturan iri-yarı olanına verip veriştiyor. Yarım ekmek bittikten sonra bisküvileri çıkarıyor: Tatlı niyetine minik-minik parçalara ayırıp dağıtıyor...

Parisli genç kızlar dağınık: Sıcaklarla birlikte sanki artık nasıl giyinmek gerektiğini unuttular: Sıcaklar akılları başlarından alıyor

olmasın? Kimiyse kendisine son derece "şık bir look" bulduğunun farkında: "Havalarda"? Herkes kendisine ait olduğunu sandığı küçük metrekaelerde, santimetrekarelerde "kendi dünyasını" yaşıyor: Keşişme(ler) yok, asla yok:

İnsanlık iyi değil: Bir cafede, bir cafe terasında kırık bir bira bardağı: Dopdolu bir küllük. Burumburum buruşturulmuş bir sigara paketi.

Polonyalı ünlü sinema ustası, yetenekli yönetmen, Kieslovski, "Trois Couleurs" ("Üç Renk") isimli üçlemesinde Beyaz, Mavi'den sonra Kırmızı'yı çekti: Bu üç renk sinema ustasının vatani Polonya'nın ve O'nu bağrına basan, eski filmlerinin tanıtımında ve yenilerinin üretiminde birincil rol oynayan Fransa bayraklarının renkleridir. Sadece bu kadar da değil: Üç renk, 1789'dan beri, Fransa'da "Cumhuriyetçi" takımının sloganına tekabül ediyor: Özgürlük, Eşitlik, Kardeşlik. Bu üç filmin her birinde ve özellikle sonuncusunda, Kırmızı'da, Kieslovski bize sesleniyor: İnsanlık kötü yolda. İnsanlık kötüye gidiyor: "L'humanite va mal" diyor:

Pek çok örnek veriyor: Aile paramparça. Eşler umursamazca birbirlerini aldatıyorlar. Birçok kadın veya erkek gömlek değiştirir gibi "eş" değiştiriyor.

Ahlak sıfırlanıyor. Ana-babalarla çocuklar arasındaki ilişkiler tatsız havalara çalıyorlar:

Hasta anasını ziyaret etmeyen çocuklar.

Yaşlılar evinde yalnızlıktan/kimsesizlikten "kırılan" ana ve/veya babalar ve onları asla ama asla ziyarete gitmeyen çocuklar, torunlar...

Uyuşturucunun doğurduğu binbir sorun.

Gittikçe dağılan ve bilhassa dayanışmayı unutan bir toplum...

Her gün bizzat kendi çevremizde gördüklerimiz O'na hak veriyor. Birçok filmde anlatılan birçok öykü de benzer konuları işliyor: 1999 Cannes Film Festivali'nde Juri Büyük Ödülü'nü alan L'Humanité (İnsanlık) isimli film de aynı konuyu aktarıyor: Ve bir mesaj da veriyor: "Öbürü"ne biraz İNSANCA YAKLAŞMAK/BİRAZ İNSANCA BAKMAK YETERLİ OLABİLİR. Çevre, sömürü düzeni, sürekli "yarış" insanlığı insanlığından çıkarmadan önce mutlaka hepimizin yapması gereken bir şeyler var: İnsanlık bocalarken, ayakları ve elleri titrerken, herkesin yapması gereken bir şeyler mutlaka bulunuyor:

Başkalarıyla hoşgörülü olmak. Başkalarını hoşgörüyle izlemek. İnsanları sevmek. Sürekli eleştirici ve yargılayıcı olmaktan kaçınmak. Yaşamla ve yaşamda ve diğerleriyle namuslu olmak.

Şiddetten kaçınmak: Aile içinde, toplumda ve elbette devletlerarasında. O zaman savaş(lar)a son vermek olası: Evde, toplumda ve dünyada.

Bunlara benzer başka önermeler, öneriler ve tavsiyeler de yapılabilir. Daha ahenkli, daha saygılı, daha uyumlu yaşamak için pek çok yol gösterilebilir. Bireysel açıdan kimi zaman belki bir çıkış yolu bile bulunabilir. Ama yoksulluklar, yalnızlıklar, kendini beğenmişlikler, bendedimolduculuklar, işsizlikler, açlıklar ve daha binbir dert ve sorunla bugünkü tanınmaz ve ağlatıcı hale getirilen, bu hale konulan insanlığı kurtarmak olası mı?

KENT-DÜNYA KENT

İletişimsizliği, tek düze yaşamı, kimsesizliği ve yapaylılığı nasıl anlatabilirsiniz?

Fransa'da büyük kentler BAŞA BELA.

O büyük kentler ki artık onlara isim bulmakta zorlanıyoruz : Kimi megapol diyor, kimi megalopol. Kanımca en doğrusu "DÜNYA-KENT". Çünkü bu kentlerde bütün bir «dünya» var : Bizim dünyamız : Asya, Afrika, Amerikalar, Avusturalya ve elbette kaçınılmaz olarak bütün çeşniyle, BÜTÜN SESLERİ VE BÜTÜN RENKLERİYLE Avrupa, veya isterseniz AH!RUPA.

Ama insanları yalnız. Yapaylız. BU DEV-KENTLERDE, BU DÜNYA-KENTLERDE, PARİS, LONDRA, BERLİN, MADRİD, BRÜKSEL (Buruk-Sel), ROMA, ATİNA, İSTANBUL VE DİĞERLERİNDE yalnız yaşayanların sayısı akıllara durgunluk verecek oranda: Paris'te örneğin üç kişiden ikisi yalnız. Yalnızların üçte ikisi bayan. Fransa'nın en büyük kentlerinden Marsilya ve Lyon'da da durum bunun aynısı.

Buralarda bireycilik ve yalnızlık artık kanıksanan bir yaşam biçimidir. K büyük harfle, Kap-it-al-izm dayatmasında.

Bu kentlerde otomobillerdekilere hele bir bakın: Bir otomobilde iki kişi bulamazsınız, göremezsiniz. Herkes kendi “deliğinde”, kara kuyular dibinde. Bir toplumbilimci biraz karamsar bir biçimde bir gün kalktı otomobillere “çelikten tabut” bile deyiverdi. Ağlamamak nâ-mümkün.

Her birey sanki birer ıssız adada.

Hele ülkelerinden ayrılmak zorunda kalanların yalnızlığı: Sormayın, gözlerimde bir karıncalanma...

Pink Floyd, “The Wall”da (Duar), “Yıkın duvarları” diyor. Boşuna mı?

“Kap-it-al-izm”de toplumsal ve günlük yaşamın sorunları arasında/içinde birbirlerine dokunmadan yuvarlanıp giden “taş”lar artık akıl almaz “ticaret”lerin olası “müşteri”leridir. Onu da isterseniz başka bir gün konuşalım.

YERALTINDA ŞİDDET: BU "İŞ" RİSKLİ "İŞ"

Paris metrosu, başka kentlerin, hele büyük kentlerin metrolarında olduğu gibi, yeraltısal bir yaşamın yatağıdır/"beşiğidir": Yeraltında yaşayan, yeraltında yaşam mücadelesi verenlerin dünyası kendine özgü niteliklerle şaşırtıcıdır: Sadece yolcular, metro bakım ve onarımıyla uğraşanlar, metro emekçileri için değil. Metro istasyonlarını, koridorlarını mekan edinenler için de: Her cins kötülük adamları, bitirimler, keşler, uyuşturucu satıcıları, müzisyenler, dilenciler, her türlü mal satıcıları için de. Hele birçok metro hattının kesiştiği, birçok yolcunun geçip gittiği yer altı kentleri havasındaki dev metro istasyonlarının "nüfusu" anımsanırsa:

Châtelet-Les-Halles, Montparnasse, La Defense, Saint-Lazare, Gare de Lyon, Gare de L'Est, Gare du Nord gibi metro istasyonları:

Buralar kendi kanunlarını kendilerinin yarattığı, kendilerine özgü insanların yeraltısal yaşamlarını sürdürdükleri mekanlar: Randevular buralarda verilir. Buralarda toplanılır. Buralarda icabında yemek yenilir. İçilir. Eğlenilir. Hatta gerektiğinde yatılır. Gece geç saatlerde "iyi aile çocuklarının" buralardan geçmemeleri "menfaatleri icabıdır". Geçmemeleri hassasiyetle tavsiye edilir.

Hele bir Châtelet-Les-Halles'i görseniz: Yakınındaki bir anlamda onun "mal deposu"/"erzak ambarı" görevini üstlenen Etienne Marcel ve Rambuteau metro istasyonları "karanlık, çok karanlık yer altı gençliğinin" buluşma noktalarıdır. Belli sayıda gençten

oluşan ve birbirlerine rakip çetelerin "kendilerine ait" köşeleri, köşebaşları vardır. Her çetenin yeri-yurdu, görünmez, belirsiz (bilmeyenler için) sınırlarla çizilmiştir: Bir çete diğerinin "ilgi alanına" girdiğinde mutlaka "hır" çıkar. Çeteler renklere, modalara, "markalara", saçlarının kesiliş, bıyık ve sakallarının bırakılma biçimlerine, el sıkışmalarına, dinledikleri müziklere, giyim-kuşamlarına göre oluşuyorlar ve birbirlerinden ayrılıyorlar. Siyahlar ki, genellikle artık Paris'lerde onlara Black deniyor. Örneğin "Siyahi Siyahlar", "İyi Giyimli Siyahlar" gibi ayrımlarla belirgin. Onların yanında Kuzey Afrikalılar rai (mesaj) müziği taraftarları, "sportifler" gibi gruplara ayrılıyorlar. Bu arada geçmişin artıkları da eksik değil: Punklar, rockerler gibi. Hippiler bile zaman zaman "dağlarından" iniyorlar metro istasyonlarına: Renkli giysileri, uzun ve kirli saçlarıyla 1960'ların tantanasını melankolik bir biçimde taşıyorlar.

Çeteler arasında barbutçu takımı da var. Uyuşturucu satanlar da. Başka tür "faaliyetler" icra edenler de... Herkes şu veya bu biçimde yaşamını sürdürüyor: Cigaraklık üfleyenler, geçip gidenlerden gözlerine kestirdiklerine "buyur bir nefes çek" demekten geri durmuyorlar: Sanki bir tür "tadına bak, beğenmezsen alma" meselesi.

Birçok metro istasyonunda çeteler salkım saçak seriliyorlar: Bağıra çağıra konuşmalar, müzik, oyun vesaire. Kimi erketede. Polislerin "kokusunu" almak için. Polislerin yapacakları sınırlı: Sivil ve/veya üniformalı polisler sadece seyrediyorlar: "Mallar" çünkü zulada. "Bugün gözaltına aldığımız bebeleri/uyuşturucu satıcılarını, ertesi gün aynı mekanda 'işine' devam ederken görmekten bıktık" diyen polis sayısı az değil.

Banliyölerin yoksul, işsiz, yaşamdan ve aile reisliğinden istifa etmiş ana-babalarının bile hesaptan çıkardığı, gelecekleri ipotekli, hatta geleceksiz, çocukları için metro yaşam, hele soğuk kış günlerinde, gerçek bir "sığınak". Beş parasızların gidecek başka yerleri de ZATEN yok.

Hırsızlar, yolkesenler de anılmalı bu çangılda: Beş-altısı çünkü gözlerine kestirdikleri birinin etrafını sarıp, tehditle, bazen bıçak hatta artık tabanca bile göstererek/kullanarak cüzdanına ("la bourse ou la vie" geleneğinin yeni biçimi), deri ceketine, yükte hafif pahada ağır varlıklarına el koymak üzere... Cepçileri de unutmadan...

Bunlar küçük yolların çapsiz vurguncularıdır. Yer altı yaşamının hırsızlık takımları. Metro koridorlarının korkak haydutları. "Beleş şiddetin" haylazları, iki ayaklı belaları...

Metro istasyonlarında, koridorlarında sivil ve üniformalı polislerin ve özel koruyucu/güvenlik güçlerinin artırılması boşuna. Siviller üçlü dolaşmalarıyla ve ütülü jinleriyle yüz metreden tanınıyorlar. Üniformalılar ise sanki dolaşmaya, Paris'i keşfe çıkmış taşra bebeleri. Hırsızlık, çalıp-çırpmalar engellenemiyor. Hatta gittikçe arttığını resmi rakamlar bile söylemek zorunda kalıyor: Polisler kimi olayları, kimi vukuatı resmi rakamlara yansıtmasalar bile. Resmi rakamlar, hırsızların çoğunlukla çantalara, hele turist çantalarına, nakite, mücevhere, takım taklavata saldırdıklarını bar bar bağıyorlar. Saldırı kurbanlarının üçte biri ise Paris'i ziyarete gelen turistler. Aman Paris'e gelenler: Gezilerinizde dikkat: DİKK-AT!

Yer altı çetelerinin kendi aralarında da sorunları var elbette: Bölünecek "mal" var. Bölünmesi her zaman kolay olmayan "haraç" var... Ve aralarındaki herhangi bir sorun üzerine çeteler birbirleriyle kıran kırana kapışabilirler/kapışıyorlar: Ölümüne bazen. Metro istasyonlarında haraç vermeden şarkı söylemeye çalışanlar, müzik yapanlar dövülebiliyorlar. Veya topladıkları paralara "el konulabiliyor".

Metro istasyonları işte böylesi zamanlarda yasaların, kuralların, ilişkilerin bitirimler tarafından zorla uygulandığı, yasaların, kuralların, ilişkilerin bitirimler tarafından zorla belirlendiği bir çangıla dönüşüyor. Metro istasyonlarında artık çangıl "kanunları" uygulanıyor: Şiddet yoğunlaşıyor, artıyor.

Hırsız çeteleri, uyuşturucu satıcıları, kloşarlar, dilenciler, orospular, seks emekçileri, mal satıcıları, keşler, bitirimler, banliyölerin yoksul fırlamaları ve her türlü "uç beyleri" artık eğemen metroda:

Erkekler ve kadınlar. Çocuklar ve gençler.

Polisin fır dönmesi hikaye. Ölümle dans günlük şimdi.

GEZİNMEK

Kökeni nerede? Yerde. Ayda. Gökte. Denizde. Evrende: Çok uzaklarda.

Nerede? Derinde, çok derinde. Çok derinlerde. Temiz tertemiz. Gökyüzü altında bir yerlerde: Dünyamızda. Yanıbaşımızda. Sonsuz, hareketsiz, göz kamaştırıcı yıldızlarla yüklü bir gökyüzünde.

Gecelerden bir gece. Gecelerin gecesi.

Bizzat kendisinin özü. Ve içten: Bize bir seyahat çağrısıdır bu: Buyurun, hep birlikte yolculuğa, yolculuğumuza.

İşte, hep birlikte çıkılan bir yolculukta, bizzat kendi rüyalarımızda, kendi ütopyalarımızda yolculukta olduğumuzu da görebileceğiz: Ayımsı. Denizimsi. Uzayımsı. Açık, tertemiz bir gökyüzünde.

Derinlerde bir yolculuk: Hem kendi "içimizde", hem kendi dışımızda.

Önü alınamaz bir yaratma arzusu: Sözlüklerdeki sözcüklerin ifade etmesi mümkün değil. Şimdiye kadar yazılmış cümleler yetmez. Vücudun kendi türküsünü söylemesi yasak(lı mı?).

Evet yaratmak ve yazmak: Başkalarının daha önce kaleme almadığı cümleleri bulmak. Başkalarının daha önce akıl etmediği yollarda yürümek: Keşfetmek: Kendi derinliklerinden, kendi "iç yolculuklarından" çıkardığı cümleler yazmak, "formüller" yaratmak.

Bir "eşek" bile "kahraman" olabilir/olabiliyor. Ne var bunda?!

Bunalım zamanları: Zor! Uçlara sürüklenmek de.

Yarım kalan bir çığlık. Yarım kalan bir türkü: Dönmek ya da dönmemek. Mücadelelerden geriye kalanlarla. Kalanlar ölmeyecek-ler. Ölmemeliydiler.

Rüyalarındaki şeytan/"şeytan"! Çık aradan. Parazit yapma, yeter!

İster gece olsun! İster gün! Yeter ki yürümek: Yürü-mek. Altmışlardan gelen, doksanlarda süren ve büyük olasılıkla yoluna devam edecek eylem: Yeter ki eylem: Ne güneş batar o zaman ne karanlık çökebilir.

Verilen sözü tutmak. Tut-bak! İnanılan davayı sürdürmek. İçine girilen kavgayı sonuçlandırmak. Sonuçlandırmasını bilmek. Bilhassa söylenenlere/düşüncelere sadık kalarak.

Açlık, bulaşıcı hastalıkların çığ gibi yayılması, savaşlar ve daha binbir dert: Dünyada olup-biten, olup bir türlü bitemeyen trajediler, dramlar: Nasıl unutulabilirler? Nasıl?

Mutlaka değiştirmek. Deđiřtirmek için mutlaka harekete/eyleme geçmek: Hazır olmak: Deđiřtirmeye/eyleme/harekete. Bu insanlık gereği çünkü.

Seçimlerin en iyisini yapmak. En iyi koşullarda yorulmak. En güzel suların çeşmesinde serinlemek: Bu yıl mutlaka.

Bir yaşam, bir kişilik yaşam, kaç yıl sürerse sürsün, nelere mal olursa olsun, yetersizdir. Azdır. Haksızdır. Her yaşam, tek kişilik her yaşam, çünkü daha çok hayatlar ister. İstemelidir.

IŞIK

Aklımızın perdelerini, pencerelerini, kepenklerini ve kapılarını açmalıyız: Sonuna kadar: Algılamak için. Almak için. Anlamak için. Görmek için. Görmek ve tanımak için. Çünkü, bu sonuncu nokta için: Her görmek "tanımak" olmayabilir.

Uydurmak. Uydu-(ı)rmak. İçten içe kemiren nedir? Kemiren kimlerdir?

Neden bir mutluluk yakalanamaz? Neden?

"Kafa ütöleyenler" kimler? "Aklımızı başımızdan alanlar" kimler?

Aklımı "pırıl pırıl parlatan/pırlatan bir ışık": Birdenbire. Canan? Can ve Canan? Güzel(lik) ve çirkin(lik) yanyana. Kafeste vahşi bir hayvan: Bu kim? Bir başkası bir şeyleri "sahnelemek" istiyor: Bu kim? Seyirlik ne var yaşamımızda? Seyirlik ne var?

Ne kimliğini yitir. Ne adını, soyadını. Ne de dilini. Sen "sen" olarak kal. Sen "Sen" olarak sürgit. Git.

"Öbürü"ne "yabancı" bir sözcük muamelesi yapmak olur mu? Horlamak kolay mı? Horla-BAK!

Buradan: Ne gidilir. Ne de geri dönülür.

Buradan: Ne gidilir. Ne de geri gelinir.

Ama hiç belli olmaz da: Bazen gizlenerek: Çat kapı! Onun izi için kapılarınızı/kapılarımızı açık bırakmalıyız: Kış gecelerinde. Yazın kavurucu günlerinde de. 1656'da Spinoza 24 yaşındaydı: Yahudi topluluğu/cemaati tarafından "aforoz" edildiğinde: Ol nedenle Amsterdam'ı terketti: Ama, bu, O'nun felsefesini sürdürmesine, kitaplarını yayınlamasına, insanlığı "aydınlatmasına" engel olmadı. Gerçek filozofluk çünkü ÖZGÜR OLMAKTIR: ÖZGÜR KALMAKTIR.

Kağıda bakmak. Kağıdı okumak. Kağıdı yakmak. O'nun yazdığı kağıda/kağıdı.

Bir tür bir yıldırım gibi yaşadı, kendisine ayrılan zaman dilimini. Otuzdört yılı bir yıldırım hızıyla geçti: Parladı bu sürede ve söndü saati gelince: Bir yıldız kaydı: Adı Birol'du. Yeğenimdi. Gençti. Spinoza'yı okumaya fırsat bulamadı. Bulamadı. Size O'nu sözlü olarak, konuşarak anlatmak olası mı? YAZ-MAK gerek kesinlikle/bana kalırsa: Bir gün, sırası gelince mutlaka.

Beni onlara bağlayan ANILAR, ÇAĞRIŞIMLAR, öyküler yitip gidecekler mi? Şimdi?

Kentin, başkentin, alışılmış, kanıksanmış, unutulmaya yüz tutmuş neredeyse, unutulmuş her zamanki uğultusu orada yine: Sabahın ilk saniyelerinden itibaren:

Aralıksız. Yağmur damlacıkları tıtır tıtır tıtırıyor: Doğa buradayım diyor. Bir otomobil hızla yol alıyor: Direksiyonda ben yokum. Ben yan tarafta oturuyorum. İyi ama otomobili kim kullanıyor: İngiltere plakalı otomobille Paris'lerde dolaşmanın bedeli: Sizi otomobili kullanan sananlar pek çok çünkü: Ama nasıl böyle otomobil kullanıyor diyenler de: İki de bir başını arkasına çevirip arkadakilerle o konuşan da ben çünkü.

Bildik, tanıdık, artık gıngalar gelmiş kentimizden, "dünyamızdan", köy ve/veya kasabamızdan FİRAR ETMEK mümkün mü? Firar etmek için.

Benim yaşamım Hayat Hastanesi'nde başladı/başlar. Yaşam Pastanesi'nde ve Erenköy İstasyon Caddesi'nde sürer/sürüyor: Canan!

Bilinçaltının yorulmamış/yorulmaz yürüyüşçüsüne/ koşucusuna kolay gelsin: Nice yolculuklarda.

"USTALARIMIZ"

Şimdi "ustalarımız" neredeler? Ne oldular? Nerelerdeler şimdi? Bizim ustalarımız: Bize yol gösterenler. "Şöyle yaparsan daha iyi olur" diyenler:

"Seyirciler" için iyi hazırlanmış düzenli, sürekli "gösteriler" gerek. Dakik! "Konuyu" seyirciler seçecek elbette: Yapımında hile olmayan bir "gösteri" için en birincil güvenlik, en sağlam garanti bu.

Çadırlar "gölgeli" olmalı. Çadırlar gölgede. Bulutlar kapalı olabilir: Ama kapılar açık olmalı: Her dem ve her an: Öncüler için. Koşut tarih koşulları değişmediği sürece: Daha ne olsun?

Önerilerimizi, yorumlarımızı, saptamalarımızı ve hatta "saplamalarımızı" ihmal etmemeliyiz: Onları yetim çocuk(lar) gibi fabrika kapılarında, üniversite avlularında, diploma töreni sonralarında, büro çıkışlarında "ekmemeliyiz"/unutmamalıyız: Ütopyalarımıza ihanet etmemeliyiz.

Jestlerimiz geometrik olmalı: Kendilerine, özlerine ve yorumlarına uyumlu. Ahenk içinde. Rastlantıları asla es geçmemeli: Geleceğin resmini çizmek. Rastlantılarımız, ışıklarımız sergilenmeyi bekliyorlar: Sergilemek: Herkes deneyimlerimizden yararlanabilsin diye.

Not defterlerimizi ve kurşun kalemlerimizi evlerimizde unutmamalıyız: Her çıkışta denetlemeliyiz: Defterlerim bir cebimde olmalı, kurşun kalemim öbüründe.

Bir şiir Şair Meydanı'nda "ustasını" arıyor: Yeraltında ve yer üstünde: Asıl küreklere ey aşk: "Ustaya" yolculuk.

Düşüncelerimizi ince eleyip sık dokumak: Her zaman, her dem ve her an: Açık sözlü olmak çünkü, akla geleni, akla her geleni "incelemeden" söylemek anlamına gelmiyor. Anlamına hiç gelmez.

Gelecek uzun sürer: Düşünce savaşlarının bitmesine bağlı sonucu.

En yakın zamanda, en yakın gelecekte bilgili bir tarihe ulaşmak: Bilgili ve yaşanılana ihanet etmeyen: "Ustanın"/"ustaların" görevi.

Ama artık sıra bizde: Tanıklık etmeliyiz: Tanıklık etmelisiniz. Tanıklık ediniz. Tanıklık etmekten asla çekinmeyiniz: Çekinmemeliyiz. En derin, en içten duygularla:

Siz de artık sıra: Hemen şimdi!:

Gözkulak ol anılara. Umuda sahip.

Ağına sessizlik mühürü vuranlar: Mühürü söküp atmanın zamanıdır artık.

Her birey kendi bütünlüğü içinde gerçekleşmek ister. Her birey kendi kendini gerçekleştirmek ister: Kendisini, kendisinden belediklerini, kendisinin olmasını istediğı bireyi.

Buyurun hep birlikte tartışalım: Bütün meselelerimizi. Bütün arzularımızı. Bütün geçmişlerimizi. Bütün geleceklerimizi. Ve bütün çağrılarımızı: Geleceğe! Bugün hemen: Mutlaka!

Açık havada tartışmak: Yürürken, koşarken. Kültürel, siyasi, tinsel, düşünsel en güzel ve en geniş çemberler içinde: Hep beraber.

Evet: Karşılaşmak. (T)okuşmak. Konuşmak. Okuşmak. Yeniden tartışmak: Aramak için. Keşfetmek için. Yeni yolculuklara davetiye çıkarmak için. Yeni serüvenlere çağırarak için.

Sırası gelince şuraya demir atmak. Şurada bir nebze soluklanmak. Şurada biraz dinlenmek. Yeniden yola çıkabilmek için. Yeniden ve yeniden, yeni serüvenlere, yeni mücadelelere başlayabilmek için:

Yüzyıllar sürmüş yolculuklar(ımız)dan KAL-AN-LARLA:

"Nedir zaman? Bir kaza!

Nedir hayat? Bir zaman!" (Orhan Pamuk'tan)

Asabi bir zaman: Zam-an: Paz-ar! P-azar.

TURİZMDE TERÖR

Terörizm abartılı şiddettir diyelim. Göz korkutmaya yönelik şiddet. Şiddet binbir biçim alabilir. Bunlardan biri özgürlüklerimize el konulmasıdır. Özgürlükler ise ifade özgürlüğü, yazmak ve yaratmak özgürlüğü olabileceği gibi salondan odamıza gitmek özgürlüğü de olabilir.

İşte herhangi biri odamıza gitmemizi engellirse özgürlüğümüze el koymuş olur. Ve bu göz korkutmaya yönelik olarak ta yapılabilir, çok kez öyle olduğu da açıktır. Çünkü odamıza gitmek en doğal hakkımızdır. Bize zorluk çıkarılmasının, bize engel olunmasının amacı başkadır mutlaka. Hele odamıza kadar gidip diyelim kalbimizin atışlarını düzenleyecek ilacımızı zamanında almamız engelleniyorsa. Kalplerinden dertli olanlar bunun ne belalı bir iş olduğunu bilir. Şeker hastaları da. Kolestoru olanlar da. İlaçlar çünkü saati gelince alınmalıdır. Ne önce ne sonra.

Buraya kadar her şey açık. Peki turizmde terörizm nasıl oluyormuş? Madem ki makalenin başlığı turizmde terörizm. (Aslında terörist turizm veya turistik terörizm de koyabilirdim başlığı.)

Şöyle olabilir, nitekim oldu da : Turistik bir gemiyle Akdeniz’de veya Somali’nin güneyinde sakin ve güneşli bir günde turlarken pat diye basıldınız : Eller yukarı ! Basanlar yükte hafif pahada ağır ne var ne yok götürürlerse bu terörizm olmaz, bu hırsızlık olur, korsanlık olur. Ama bunu yapanlar o arada birkaç kadın ve erkeği

hırpalar ve onlardan birini kaşını veya gözünü beğenmediği için yüzme de bilmediğini anlayarak ve diğerlerine göz dağı vermek için kaldırıp denize atarlarsa bu terorizm olur. Çünkü bu hem yapılan işle dengesiz ters orantılıdır ve abartılıdır, hemde diğer yolculara göz dağı vermeye yöneliktir. Yani yapılanla sadece “faturayı ödeyen” değil diğerleri de “cezalandırılmak” ve “korkutulmak” isteniyor.

Bugün bizi ilgilendiren mesele daha az dramatik bir biçimde sonuçlandı. Ne iyi ki. Çünkü çok feci biçimde bitebilecek nitelikler de taşıyordu. Şöyle : Fransa ve Belçika’dan yüz kadar 65, 70 ve 80’lerinde yaşlı kadın ve erkek değişik nedenlerle, kimi evliliklerinin 50. yılönümünü kutlamak için, kimi kızının ve/veya oğlunun kendilerine yaptığı bir sürpriz sonucu, kimi yaş yıldönümünü “farklı bir biçimde kutlamak” umuduyla kalkıp merkezi Brüksel’de bulunan bir “Agence de Voyages”/Seyahat Şirketi ile anlaşılıyorlar, ödemelerini yapıyorlar ve Antalya’da bir süre tatil için Antalya’ya “uçuyorlar”. Aralarında hayatında ilk kez yurtdışına, ilk kez tatile çıkanlar bile var. Kasım ayında Antalya’ya turistik geziye çıktıklarına göre öyle pek varlıklı insanlar olmadıkları belli.

Antalya güzel bir kenttir. Konyaaltı Plajı’nın sırtına binen dağlar dizisi nedeniyle o tarafa doğru büyümemeyince, Lara Plajı’na doğru birkaç misli genişleyen, uzanan şirin Akdeniz “cenneti”. Güneşi, kumu üzerinize afiyet. Eh o zaman binbir tane ve her biri bir diğerinden göz alıcı turistik tesis te dikiliverdi : Kimi zaman doğa fena halde hırpalanarak, çevredeki manzaralar ters yüz edilerek. Maksat turist çekmek, para kazanmak olunca çevreyle kim uğraşacakmış ?

Lara'daki bir otele yerleşen Fransız ve Belçikalı yaşlı turistler bu "cennet vatana" hayran oldular. Küçük ve büyük dillerini yuttular. Rakının tadına baktılar. Mezeler de pek hoşmuş Maurice ! Şu kebaba bakar mısın Christine ? Ne memleket ama. Evet bu memkelet bizim. Ama hain kader bu, ağlarını kötü ördü. Onlar Antalya senin, Manavgat benim, Side Kleopatra'da kalsın deyip kebabları mideye indirirken (Antalya'da keçi etinden sıkı ve sahici et sotesi yaparlar, alışkın olmayanlar fena halde çarpılır, alışmak için Antalya'da bir süre idman şartır, neyse bu ayrı konu) Brüksel'deki "Altın Yürekli Richard'ın" şirketi iflas etti. Ama bu iflasta ve bunun sonucunda şirketin Antalya'daki otele borcunun kalanını ödememesinde hiç bir günahı olmayan yaşlı ve Türkiye'yi tanımaktan memnun turistler darbe yediler. Bakın nasıl :

Turistler plajdaki veya kentteki gezilerinden dönünce otel sahibi "Sizin işin tatil bitti" diyerek oda anahtarlarını vermiyor. Pasaportlarına elkoyuyor. Yemek hizmeti yapılmıyor. Ve yaşlı başlı insanlar odalarına gidemeyince ilaçlarını da alamıyorlar. Eh ilaçlarını saatinde alamayan insanlar da fenalaşılıyor, bunalıyor ve bildiğiniz manzaralar... Turistik tesisin girişindeki salon hastanelerdeki acil servislere dönüyor. Ama bu manzara patronun ve adamlarının umurunda değil. Kimi müşteri kalp krizi geçirmemek için bastırınca, "Oda kirasını ödeyince girebilirsiniz" yanıtını alıyorlar. Kimi kendi cebinden 275 öro çıkarıp veriyor ve odasına ancak böyle girebiliyor. Herkes değil. Tam bir perişanlık. Bu olay 22 Kasım 2008 cumartesi günü cereyan ediyor. Antalya'daki güneş utancından yüzünü kapıyor. Ay dede o gece grev yapıyor. Yıldızlar da ona katılıyorlar : "Kambersiz düğün olmaz" sesleri arasında. Turistler üzgün yine de.

Ertesi gün Fransa'da (ve büyük olasılıkla da Belçika'da) bütün medya organlarında olay birinci veya ikinci haber olarak verildi. Turistik otel sahibinin Türkiye turizmine yaptığını yıllar boyunca reklamla hiç kimse yapamazdı. İşte bu olay çerçevesinde Fransa'ya yansıyanları ve izlediklerimi özetlemek ve sizlerle paylaşmak istiyorum :

Pazar günü sabahtan itibaren Le Monde ve Rue 89 internet siteleri, olayı önemli bir haber olarak duyurdular. Saat 19-20 arasında France 3 televizyon kanalında haberler bu olayla başlatıldı. Konu etraflıca anlatıldı. Brüksel'de Şirket sahibi, müşterilerinin "rehin alındığını" ve kendisinden bir anlamda "fidye" istendiğini söyleyerek, "Bu bir tür turistik terorizmdir" dedi. Annesini Antalya'ya göndermiş genç bir bayan, küçük çocuğu kollarında, gözleri yaşlı, "Özel bir uçak gönderilmeli, hemen ülkeye getirilmeliler" dedi. Tam bir rehin alma ve kurtarma operasyonu dramatik bir biçimde gözlerimizin önünde canlandırıldı...

Fransa'da seyirciler bu konuda epey idmanlıdılar. Leb demeden leblebiyi o nedenle hemen anladılar : Demek ki Türkiye'de bir otel sahibi masum turistleri, yaşlı ve kimi hasta zavallı turistleri, rehin almış ve bırakmak için fidye istiyormuş. Yandı gülüm keten helva. Turizme bundan daha iyi reklam, bundan daha iyi hizmet namümkündür. Kötü reklam, negatif reklam bu kadar olur. Elbette Antalya'daki turistik mekanın sahibi bir madalya haketti: "Turizme ve halklar arasındaki tanışma ve dostluğa yüksek ve kapsamlı hizmetlerinden" dolayı...

Ama iş bu kadarla bitmedi : Pazar gecesi, Fransa’da en çok izlenen TF 1’DE SAAT 20’DE BAŞLAYAN HABERLERDE YOĞUN HABERLER İÇİNDE, o gün soğuktan ölen ikinci yersiz yurtsuz, diskotek çıkışında jandarmanın alkol testine yakalanmamak için otomobille kaçarken bir göle düşen ve ikisi ölen altı çocuğun dramı, artık kemikleşmiş kriz haberleri vesaireden hemen sonra, AMA EN BAŞ HABERLERDEN BİRİ OLARAK VERİLDİ “TURİSTİK OTEL SAHİBİNİN TURİZME KATKISI”. SAAT TAM 20.10’DA. GÖRÜNTÜLERLE: ANTALYA’DAN. SÖZ KONUSU OTELİN İSMİNİN “FAME (...)” OLDUĞUNU BÖYLECE ÖĞRENEBİLDİK. (İsmi özel olarak yazmıyorum : Hem kötü yönde bile olsa reklamını yapmamak için. Hem de bu tür bir davranışı bugün bu otel sahibi yaptı, dün, anımsayınız lütfen birkaç yıl önce daha, başka biri yapmıştı, yarın yeni biri yapabilir. Yani mesele bireysel olmaktan çok davranışsal ve kolektif ve bulaşıcı zihniyet meselesidir. Yani turistik tesis sahibi biri kendisini devlet yerine koyabilmek “inceliğine” veya lüksüne sahip olduğunu sanıyor. Çünkü burası Türkiye’dir. Çünkü her horoz kendi çöplüğünde öter kuralı anayasalıdır. Pardon sadece ötmez “kanunlarını da bizzat koyar”.) OTEL SAHİBİNİN “AGENCE DE VOYAGES” İFLAS ETTİĞİ İÇİN PARASINI ALAMAYINCA TURİSTLERİN ODALARINA ÇIKMALARINI ÖNLEDİĞİ, ANAHTARLARINI VERMEDİĞİ, BU YÜZDEN KİMİ YAŞLI TURİSTİN KALP KRİZİ TEHLİKESİ ATLATTIĞI, KİMİNİN BAYILMAK AŞAMASINA GELDİĞİ, KİMİNİN FENALIK GEÇİRDİĞİ VESAİRE VESAİRE GÜZELCE VE AYRINTILARLA VE ANTALYA’DAN VE TURİSTİK TESİSTEN BİRÇOK GÖRÜNTÜYLE AKTARILDI...

Oysa turistler ÖDEMELERİ GEREKENİ daha önce agence’a ödemişler. Yani durumdan sorumlu olanlar onlar değil, sorumluluk Şirket’te. Brüksel’de merkezi bulunan ve iflas eden agence sahibi otuz bin öroyu cumartesi günü otel temsilcisine

teslim ettiğini belirtti. Ve bir kez daha “rehineler”den ve “fidye”den söz etti. Haberi yapan gazeteci ise bunun “otel okullarında öğretilen bir metod” olmadığını “mafya metodu” olduğunu söyledi.

Evet epey can sıkıcı bir durum.

Ama bir dakika iş maalesef henüz bitmedi : France 2'deki haberlerde biraz daha efendice bir dille aktarıldı haber : Saat tam 20.14'ten itibaren. Yine epey görüntüyle.Yaşlı annelerden birinin ağlamaklı sesiyle olayları anlatmasını dinledik... Belçika Büyükelçisinin araya girdiğini de öğrendik. Şirket sahibi yine aynı lafları etti.

Bu kadarı yeter. Çok çok ayıp oldu. Millete rezil olmak biraz da budur herhalde.

Evet biraz önceki önerim geçerli : Turistik tesis sahibi madalyayı haketti. Ama adam kalkar “Burası turistik bir tesis değil benim ÜSSÜMDÜR” derse biz o zaman ofsayta düşebiliriz. Dikkat dikkat.

Otelinin, pardon “turistik tesisinin” reklamı pazartesi sabahı France-İnfo Radyosu'nda sabah erkenden itibaren yine yapıldı. Özel röportaj olarak sunulan haberde yaşlı bir anne ağlamaklı bir sesle “cehennem”den söz etti. Bir başkası “Hayatımın en uzun gününü yaşadım” dedi. Ve hepsi uzun yıllar anlatacakları dramatik bir olay yaşadıklarını belirttiler. İyi reklam oldu yani.

Nihayet pazartesi akşamı saat 20 haberlerinde televizyon kanallarında “rehinelerin” sağ salim döndüklerini gördük ve yine epey etraflıca röportajlar izledik ve rahatladık. Çünkü yaşlı amca ve teyzelerden biri kalp kirizi geçirip vefat etseydi bu işin faturası çok ama çok ağır olurdu.

Az daha unutuluyordum : Yahu bu Türkiye Avrupa Birliği’ne tam üye olmak istemiyor mu ? Bu konuda en çok bastırılanlar bu turistik tesislerin patronları değil mi ? Nasıl olur da bu kadar girişimci, bu kadar açgözlü işverenler bu derece akılsız bir şey yapabilirler ? Televizyon kanallarına yansıyan görüntüler ve adı geçen turistik tesisin internet sitesindekiler dudak uçurtan cinsinden. Neden böyle davranıyorlar ? Neden ? Modernlik çünkü dış görüntüde. Cilada. Cilayı kazıyınca hata kimi zaman kazımadan ortaya çıkan ise KAPKARA BİR YÖNETİCİLİK ANLAYIŞI. EVET KAPKARA. YANİ BİR PARÇA (MI) YOKSA TAMAMEN (Mİ ?) FAŞİZAN. Bu belki adı geçen veya geçmeyen turistik tesisin patronunu ilgilendirmeyebilir, ama “fame”ına “fame” kattığını da kimse inkar edemez. Şöhreti ve ünü artık sınırları çoktan aşmıştı. Bu da ona ve benzerlerine yeter mi ?

(25 Kasım 2008’de Açık Gazete-Londra sitesinde sunuldu.)

ŞİDDETE DUR DEMENİN TÜRKÇESİ

Türkiye’de bugün gündemin birinci maddesi şiddettir :

Karayollarında şiddet, evde şiddet, sokakta şiddet. Laf atanlar. Bağıra çağıra konuşanlar. Küfür edenler. Klakson çalanlar. Ve daha birçok olgu. Günlük yaşantımızın neredeyse birer parçası olmuş.

Sonra silahlı şiddet: Adam vurmalar. Gazete basmalar. Gazeteci öldürmeler.

Okulda öğretmene saldırmalar.

“Yemeği yaktı” diye vurulan eşler. “Yine sarhoş döndü” diye pencereden atılan kocalar. Ve daha bilmem neler.

Ve siyasi şiddet: Devletin şiddeti. Devlet güvenlik güçlerinin şiddeti. Kız arkadaşıyla birlikte yürüyen lise öğrencisine, “Kıza ne asılıyon lan!” diye tekme tokat girişen “polis amca”.

“Aşırı sol örgüte üye oldukları ihbarı üzerine sarıldıkları evde sorgusuz sualsiz kurşun yağmuruna tutulan ve analarından doğduklarına pişman olmaya fırsat bile bulamayan öğrenciler.”

Güvenlik güçlerinin görevi, zanlı ve/ya suçluyu yakalayıp adalete teslim etmek mi, infaz mı?

Döven, söven, işkence eden kim?

Aşırı sol şiddet. Varılan nokta. Pasosunu soran otobüs şoförüne silah çeken genç. Sonuç: İki ölü, birkaç yaralı.

Adam asmalar. Yol kesmeler. Adam kaçırmalar. Fidyeye istemeler.

Şiddet! Şiddet gibi adın batsın.

İnsanlar niçin silah bulundurmaya, silah taşımaya özendiriliyorlar?

Peki sorumluluk kimin? Hepimizin mutlaka. Otomobilini yavaş sürmeyi bilmeyen, alçak sesle konuşmayı öğrenmeyen herkesin. Küçüğüne küfretmeyi, büyüğünden küfür yemeyi normal karşılayanların. Yere tükürenlerin. Selam verip arkasını dönenlerin hemen aleyhinde konuşanların...

Ve elbette Türk basınının. Olayları kamuoyuna yansıtış biçimindeki abartmasının.

Son yıllarda okuyucular, gazete ve dergilerindeki fotoğrafların ağırlığı altında eziliyorlar. Sözcükler artık birer şok aracı. Bundan daha birkaç yıl öncesine kadar fotoğraflar özenle seçilirdi. Sözcükler de. Sonra ne oldu? İş çığırından çıktı. Örnekler saymakla bitmez. Basının siyasal şiddet olaylarını yansıtmada da yine ölü fotoğrafları, yine abartılmış başlıklar...

Artık gazetelerimizde, TV'lerde ölümler gösterilmekle yetinilmiyor. Sergileniyorlar. Ölüler cepheden, profilden, yukarıdan, aşağıdan sunuluyorlar. Pasif okuyucular ve izleyiciler olarak bu imajlan, bu fotoğrafları tüketiyoruz. Tükettikçe içersiyoruz. Olağan karşılamaya başlıyoruz. Barbarlaşıyoruz kısacası.

Daha önce böyle miydi? İhbar edilen gençlerin sorgusuz sualsiz, mahkemeye çıkanmadan, yargılanmadan katledilmelerini doğal karşılar olduk. Bunu nasıl açıklıyorsunuz ?

Şiddet, spora ilişkin haberlerde yine karşımızda: Takımlar ve taraftarları sportif bir maça değil bir meydan savaşına hazırlanıyorlar, basın ve olayın birinci derecedeki aktörlerince. Bu durumda kimi taraftarın maçlara balta, satır, bıçak, kasatura ve sopalarla gelmesine davetiye çıkarılıyor.

Şiddet ve şiddetin yansıtılmasının doğurduğu şiddet, bugün geniş boyutlu bir toplumsal soruna dönüşmüştür.

Şiddetin durdurulması bizim, yani birey olarak herbirimizin dışındaki birçok karmaşık ulusal ve uluslararası nedene de bağlı. Ne zaman ve nasıl duracağını kestirmek zor. Ama biz birey olarak yapabileceklerimizi hemen yapmalıyız: Artık ölü fotoğrafları yayımlamaktan vazgeçmeliyiz. Haber başlıklarında ölçüyü kaçırmamalıyız. Konuşmamıza ve yazı dilimize özen göstermeliyiz.

Unutmayın, çocuklarımızın rüyalarından biz sorumluyuz.

(2 Kasım 1982 tarihli Cumhuriyet'te 2. sayfada "Arada Bir" köşesinde yayınlandı.)

KAYNAKÇA

Yazma sancısını çekerken, gördüklerim, izlediklerim, duyduklarım, duyumsadıklarım, yaşadıklarım ve yaşayamadıklarım ve nihayet okuduklarım bu çalışmayı kotarmamda birinci derece belirleyici oldular. Özellikle okuduğum roman ve öykü türü kitaplarla izlediğim filmler. Hatta kimi bölümü bir kitap ve/veya bir filmde esinlenerek/etkilenecek yazdım. Onlara borcumu ödemek için, metinler de anmadıklarımın künyelerini burada sunmak istiyorum: Önce kitapları sonra filmleri, yazarlarının/yaratıcılarının/sanatçıların soyadlarının alfabetik sıralamasına göre. Aynı zaman dilimi içinde okuduğum gazete ve dergilerin iyi yazarlarının iyi yazıları, gördüğüm ve görüştüğüm insanların, kadın, erkek ve çocukların anlattıklarının da mutlaka etkileri olduğu yerler bulunuyor: Onlara da içten büyük bir teşekkür:

KİTAPLAR

Salâh Birsal: İstanbul-Paris, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1983.

Michel Bouty: Dictionnaire des Oeuvres et des Thèmes de la littérature Française, Haccette, Paris, 1972.

Georges Cheimonas: Les Bâtisseurs (Yunancadan çeviren : Michel Volkovitch), Maurice Nadeau Yayınları, Paris, 1990.

Philip K. Dick: Blade Runner, J'ai Lu Yayınları, Paris, 1985.

Claude Farrère: La Maison des Hommes Vivants, Librio Yayınları, Paris, 1995 (1911 tarihli kitabın tıpkı basımı.)

Claude Farrère : La Dernière Déesse, Flammarion Yayınları, Paris 1931.

Elfriede Jelinek: Les Amantes, (Almancadan çeviren Y. Hoffmann ve M. Litaize), Jacqueline Chambon Yayınları, Nimes, 1992.

Pierre Loti : Ramuntcho, A. Pecoud'nun çizgileriyle/desenleriyle, Hachette, Paris, 1931.

Pierre Loti: Madame Chrysantheme, Calman-Levy Yayınları, Paris, 1930(?).

Pierre Louys: Trois Filles de Leur Mere, 10-18 Yayınları, Paris, 1994.

Toni Morrison: L'Oeil Le Plus (Amerikancadan çeviren Jean Guloineau), Christian Bourgeoise Yayınları, Paris, 1994.

Luigi Pirandello: Le Voyage, (İtalyancadan çeviren: Claude Galli), Mille et Une Nuit yayınları, Torino, 1994.

Roger Vailland: 250 000 Francs, Buchet-Chastel Yayınları, Le Livre de Poche dizisinde, Paris, 1983.

FİLMLER

Chantal Akerman: Portrait d'une Jeune Fille de la Fin des années 60 à Bruxelles, Televizyon Filmi, 1993.

Pedro Almodovar: Talons Aiguilles, 1991. (Genel olarak filmlerin Fransızca başlıklarını veriyorum.)

Pedro Almodovar: Tout Sur Ma Mère, 1999.

Jacques Audiard: Regarde Les Hommes Tomber, 1994.

Jacques Audiard: Un Héros Tres Discret, 1995.

Luc Besson: Nikita, 1990.

Alexander Bohr: Le Cinéaste Paul Cox, Un Voyageur Dans le Monde, Belgesel Film, 1997 (ZDF için; daha sonra ARTE'de de gösterildi.)

Yves Boisset: Bleu Comme L'Enfer, 1985.

Luis Bunuel: Cet obscur Objet du Desir, 1977.

Claude Chabrol: Le Tigre Aime La Chair Fraiche, 1964.

Charlie Chaplin: Le Dictateur, 1939.

Michael Cimino: Le Sicilien, 1986.

Juilen Conillera: Ali Et Aylin, Kısa Film, 1995.

Alex Cox : Sid and Nancy, 1986.

Paul Cox : A Woman's Tale, 1991

Paul Cox : Lust and Revenge, 1996.

Zeki Demirkubuz: Masumiyet, 1997.

Jacques Deschamps: Méfie-Toi de L'eau Qui Dort, 1996.

Richard Donner: Ladyhawke, La Femme de la Nuit, 1984.

Julien Duvivier: Marie-October, 1959.

Stephan Elliot: Priscilla, Folle du Desert, 10 1995.

Federico Fellini: Intervista, 1987.

Mike Figgis: Un Lundi Trouble, 1998.

Georges Franju: La Tête Contre Les Murs, 1959.

Abel Gance: Bonaparte et La Révolution, son ve uzun versiyonu, 1926'daki ilk versiyonu izleyen değişik düzenlemelerden sonra Abel Gance yapıtına son biçimini 1973'te verdi.

Francis Girod: Lacenaire, 1990.

Jean-Luc Godard: Alphaville, 1965.

Gilles Granger: 125, Rue Montmartre, 1959.

Hal Hartley: Trust-me, 1991.

Todd Haynes: Safe, 1995.

Ron Howard: Willow, 1988.

Neil Jordan: The Crying Game, 1992.

Aki Kaurismaki: Au Loin S'en Vont Les Nuages, 1996.

K. Kieslowski: Trois Couleurs: Rouge, 1994.

Takeshi Kitano: Jugatsu, 1990.

Didier Le Pêcheur: Des Nouvelles du Bon Dieu, 1995.

Akira Kurosawa: Rhapsodie en Août, 1991.

Serge Leroy: Le Quatrieme Pouvoir, 1985.

Ken Loach: Carla's Song, 1996.

Michael Mann: Heat, 1995.

Giuliano Montaldo: Sacco et Vanzetti, 1971.

Claude Pinoteau : Les Palmes de Monsieur Schutz, 1997.

Pierre Salvadori: Les Apprentis, 1994.

Carlos Saura: Cria Cuervas, 1975.

Ridley Scoot: Blade Runner, 1982.

Don Siegel: L'Evadé d'Alcatraz, 1979.

S. Spielberg : La Liste de Schindler, 1993.

François Truffaut : La Femme d'à Côte, 1981.

John Turturro: Illuminata, 1999.

Yeşim Ustaoglu: Güneşe Yolculuk, 1999.

Andrzej Wajda: Chronique des Evenements Amoureux, 1986.

Wim Wenders: Au Fil du Temps, 1976.

Wim Wenders: L'Ami Américain, 1977.

Derviş Zaim: Tabutta Rövaşata, 1996.

M. ŞEHMUS GÜZEL
KENT - ŞİDDET

ekitap.ayorum.com